

Rešeršné služby Strediska patentových informácií PATLIB v CVTI SR

Patentové informácie, dokumenty a fondy sú niekoľko dekád neoddeliteľnou súčasťou portfólia dokumentov Centra vedecko-technických informácií SR, z ktorých sa poskytujú patentové informačné služby používateľskej komunite. Stredisko patentových informácií (ďalej Stredisko PATLIB) oficiálne vzniklo v roku 2003 na základe vzájomnej dohody o spolupráci medzi Centrom vedecko-technických informácií SR a Úradom priemyselného vlastníctva SR a po prijatí Slovenska za člena Európskej patentovej organizácie.

Na Slovensku v súčasnosti pôsobí sieť piatich stredísk patentových informácií, ktoré sú súčasťou siete približne 340 stredísk zriadených vo všetkých členských štátoch Európskej patentovej organizácie (EPO).

Úlohu stredísk PATLIB definuje Úrad priemyselného vlastníctva SR (ÚPV SR) na svojej webovej stránke <http://www.upv.sk/?partneri-uradu> takto: „Úlohou stredísk patentových informácií je poskytovať používateľom komplexné knižnično-informačné služby v oblasti patentových a známkových informácií, rešeršné a metodické služby, poradenstvo pri vyhľadávaní informácií, vyhotovovanie kópií patentových dokumentov, tlač záznamov z elektronickej formy ap. Každé stredisko patentových informácií plní zároveň úlohu kontaktného a informačného miesta úradu.“

Skratka PATLIB, ktorú strediská používajú, je odvodená od PATent LIBrary, patentovej knižnice, keďže pôvodným cieľom vytvorenia týchto stredísk bolo umožniť používateľom priamy prístup k patentovým dokumentom a informáciám z oblasti priemyselnoprávnej ochrany. V súčasnosti sa však v závislosti od rýchleho rozvoja informačných technológií, bezplatného online prístupu k patentovým dokumentom a vyšším nárokom klientov úloha stredísk výrazne mení.

K podstatným zmenám v poskytovaní služieb prispeli aj samotné členské štáty EPO a Európsky patentový úrad (EPÚ), ktorých zástupcovia sa v roku 2008 dohodli na vytvorení programu spolupráce so zameraním na preorientovanie stredísk PATLIB na strediská poskytujúce sofistikované služby. Program v októbri 2009 schválila Správna rada EPO a začal sa implementovať ako pilotný projekt v rámci menšieho počtu stredísk.

Stredisko PATLIB v Centre VTI SR prejavilo záujem participovať na tomto projekte. Po vyjadrení súhlasu zo strany ÚPV SR sa stredisko zaradilo medzi 17 stredísk z 11 členských štátov EPO, ktoré dostali možnosť byť v období 2010 – 2013 súčasťou projektu, a tak poskytovať kvalitnejšie rešeršné služby s využitím najnovších rešeršných a vizualizačných nástrojov, informovať na školeniach pre používateľov o nových možnostiach vyhľadávania patentových dokumentov v databázach. Pracovníci strediska PATLIB majú možnosť vzdelávať sa a získavať nové zručnosti na školeniach a praktických tréningoch s účasťou zahraničných lektorov – špecialistov a prostredníctvom virtuálneho vzdelávania, ktoré pre účastníkov pilotného projektu pravidelne sprostredkováva EPÚ.

Pri správnom fungovaní Strediska PATLIB a pilotného projektu by finálnym efektom mala byť pridaná hodnota k službám, ktorú získa používateľ. V tejto súvislosti by sme radi uviedli niekoľko príkladov, **ako v súčasnosti postupujeme pri vyhotovovaní patentových rešerší, aké možnosti nám poskytujú novonadobudnuté softvérové nástroje, získané poznatky a zručnosti a čo môže získať používateľ**.

Z hľadiska druhu vyhotovenia patentových rešerší Stredisko PATLIB vyhotovuje pre používateľov najmä tieto druhy patentových rešerší:

- ☐ patentové rešerše na stav techniky¹ doplnené informatívnou rešeršnou správou,
- ☐ patentové analýzy a štatistiky s vizualizáciou výsledkov, doplnené o grafy,
- ☐ zisťovanie právneho stavu a priebežný monitoring.

Stredisko PATLIB poskytuje používateľom patentové rešeršné služby z **voľne dostupných patentových databáz**, ako aj **komerčných patentových databáz**.

Z voľne dostupných patentových databáz využívame pri rešeršnej práci na **stav techniky**² najmä tieto databázy:

- ☐ ESPACENET, ktorej producentom je EPO,
- ☐ Patentscope, ktorej producentom je Svetová organizácia pre duševné vlastníctvo (WIPO),
- ☐ Google Patent Search, ktorej producentom je Patentový a známkový úrad USA (USPTO) v spolupráci s firmou Google Inc.

¹ Poznámka: Vo všeobecnosti sa za stav techniky považujú všetky poznatky z danej oblasti techniky sprístupnené verejnosti kdekoľvek vo svete, a to pred dňom podania patentovej prihlášky. Stav techniky tvoria patenty, patentové prihlášky a nepatentová literatúra každého druhu.

² http://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/guides/customization/inventing_future_sk.pdf

V špecifických prípadoch využívame aj ázijské databázy, najmä:

- Industrial Property Digital Library, ktorej producentom je Japonský patentový úrad,**
- databázy Čínskeho patentového a známkového úradu.**

V oboch prípadoch tieto databázy ponúkajú nesmierny zdroj poznatkov, pretože umožňujú strojový preklad publikovaných dokumentov z národného (japonského a čínskeho) jazyka do anglického.

Z *komerčných patentových databáz* využívame pri rešeršnej práci na stav techniky databázy:

- Derwent Innovation Index, ktorej producentom je firma Thomson Reuters,**
- Global Patent Index (GPI), ktorej producentom je EPO. (Prístup k databáze GPI získalo Stredisko PATLIB v rámci pilotného projektu.)**

Pri rešeršiach na **patentové analýzy a štatistiky** využíva Stredisko PATLIB najmä:

- softvérový nástroj MATHEO Patent, ktorý bol zakúpený v rámci projektu PATLIB,**
- štatistický modul databázy GPI.**

Pri zisťovaní **právneho stavu** a **priebežného monitoringu** Stredisko PATLIB využíva najmä nasledujúce patentové informačné zdroje:

- patentové registre EPO, USPTO a ďalšie patentové databázové zdroje významných patentových úradov,**
- databázu GPI, ktorá sa používa najmä pri vyhotovovaní priebežných patentových rešerší.**

Postup pri patentovej rešerši na stav techniky

Najdôležitejším bodom je správne pomenovať problém, teda zvoliť si vhodné kľúčové slová, termíny, ktoré najlepšie vystihujú podstatu technického riešenia alebo technického problému. Zo skúseností môžeme povedať, že pri vyhľadávaní ide o kombináciu viacerých kľúčových slov. Užitočnou pomôckou je medzinárodné patentové triedenie (MPT), ktoré pomáha zatriediť problematiku do klasifikačného symbolu alebo symbolov, pomocou ktorých rešeršér môže tiež vyhľadávať relevantné dokumenty. Za najefektívnejší spôsob pri vyhľadávaní patentových dokumentov sa považuje kombinácia klasifikačných symbolov s kľúčovými slovami. Okrem toho sa môžu použiť aj iné rešeršné kritériá, ako je rozsah rokov, firmy ap.

Významnou pomôckou pri vyhľadávaní je, ak poznáme firmu, ktorá sa zaoberá podobným riešením, majiteľa určitého patentu alebo publikovaný patentový dokument. Uvedené indície rýchlejšie napomáhajú k relevantným vyhladaným výsledkom, avšak používatelia často nepoznajú majiteľov patentov, ani publikované patentové dokumenty.

Poznámka redakcie: V elektronickej verzii časopisu nájdete kompletnú ukážku rešeršného postupu z databázy ESPACENET – „Pasca na potkany“.

Postup pri patentovej rešerši na patentovú analýzu, štatistiku s vizualizáciou vyhladaných výsledkov

Pri spracovaní patentových rešerší na patentovú analýzu môžeme postupovať dvoma spôsobmi. V prvom prípade vyhotovujeme tzv. „menné patentové rešerše“, kde sa vyhľadáva najmä podľa mena prihlasovateľa/ov, pôvodcu/ov. V tomto prípade sa zisťuje patentová analýza a aktivita firiem, analýza prihlasovania sa za jednotlivé roky, analýza krajín prihlasovania a udelenia patentu. V kombinácii s problematikou môžeme nájsť, kde najčastejšie sa prihlasovatelia prihlasujú, resp. kde sú najviac publikované patentové dokumenty. V druhom prípade vyhotovujeme tzv. „vecné patentové rešerše“ – sem patria rešerše na stav techniky. V takomto prípade vyhľadávame pomocou kľúčových slov, MPT, prípadne dotaz limitujeme časovým rozpätím. Výsledkom sú patentové štatistiky, ako napríklad: analýza prihlasovateľov, počet publikovaných dokumentov za jednotlivé roky, analýza krajín, kde sa najviac prihlasujú alebo udeľujú patentové dokumenty, a podobne.

Rešerše na patentové analýzy a štatistiky sa realizujú, ako sme už spomínali, pomocou softvérového nástroja MATHEO Patent a štatistického modulu databázy GPI.

Poznámka redakcie: V elektronickej verzii časopisu nájdete kompletnú ukážku rešeršného postupu rešerše na patentové analýzy a štatistiky.

Vo svete existuje viac ako 70 miliónov udelených patentov a milióny publikácií. To všetko je stav techniky, ktorý môže znamenať riziko vo vzťahu k patentovej prihláške, pretože niektoré informácie alebo ich kombinácie môžu zapríčiniť nedostatok novosti, vynálezovskej činnosti vynálezu a jeho nepatentovateľnosť. Rešerš na stav techniky môže zabrániť plytvaniu financií na patentovú prihlášku. Rešerš možno rozšíriť na nepatentovú literatúru vrátane technických a vedeckých časopisov, záverov z konferencií ap.

Verejnosti sú najvýznamnejšie vynálezy prvýkrát sprístupnené až vtedy, keď je patent alebo patentová prihláška zverejnená. Patenty a zverejnené patentové prihlášky sú zdrojom informácií o aktuálnom výskume a inováciách často s veľkým predstihom predtým, ako sa inovovaný výrobok dostane na trh. Patentové rešerše by mali byť súčasťou aktivít spoločností zameraných na výskum a vývoj.

Dôležitosť rešerše v patentových databázach

Okrem zisťovania, či je vynález patentovateľný, rozsiahla rešerš v patentových databázach môže poskytnúť používateľovi veľmi dôležité informácie o:

- aktivitách súčasnej a budúcej konkurencie v oblasti výskumu a vývoja;
- aktuálnych trendoch v danej oblasti techniky;
- licencovaných technológiách;
- potenciálnych dodávateľoch, obchodných partneroch alebo o centrách výskumu;
- možných trhoch doma a v zahraničí;
- patentoch iných prihlasovateľov, čím sa ubezpečí, že nezasahuje do ich práv („voľnosť konania“);
- relevantných patentoch a technológiách, ktorých patentová ochrana už uplynula a stali sa verejne dostupné;
- možných nových vývojových trendoch, smeroch založených na existujúcich technológiách.³

Patentové rešerše si môžu používatelia objednať pomocou elektronického formulára na webovej stránke CVTI SR: <http://www.cvtisr.sk/index/go.php?id=733&lang=sk> alebo e-mailom: patlib@cvtisr.sk. Počas doby realizácie pilotného projektu je poskytovanie týchto služieb bezplatné.

Poznámka redakcie: V tlačenej forme prinášame skrátenú verziu prekladu. Úplný text zverejníme v elektronickej verzii tohto čísla časopisu *ITlib*.

PhDr. Ľubomír Kucka
lubomir.kucka@cvtisr.sk
odbor transferu technológií

PhDr. Mária Harachová
maria.harachova@cvtisr.sk
odbor transferu technológií